

KARELIA-AMMATTIKORKEAKOULU
Liiketalouden koulutusohjelma

Lasse Kukkonen

ADOPTION EDELLYTYKSET JA OIKEUSVAIKUTUKSET

Opinnäytetyö
Huhtikuu 2018

OPINNÄYTETYÖ
Huhtikuu 2018
Liiketalouden koulutusohjelma

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
013 260 6800

Tekijä
Lasse Kukkonen

Nimeke
Adoption edellytykset ja oikeusvaikutukset

Tiivistelmä

Nykyinen adoptiolaki tuli voimaan heinäkuussa vuonna 2012. Se korvasi aiemman lain lapseksiottamisesta vuodelta 1985. Lakiuudistuksen ensisijaisena tavoitteena oli edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa. Tämän lisäksi uudistuksella pyrittiin saamaan kotimainen adoptioprosessi yhdenvertaiseen asemaan kansainvälisen adoption kanssa ottamalla käyttöön tarkempia säännöksiä adoptioeuvonnasta sekä ottamalla myös kotimainen adoptio lupamenettelyn piiriin. Täysin uutena asiana lakiin kirjattiin lapsen oikeus pitää yhteyttä aiempiin vanhempiinsa.

Työn tutkimusmenetelmänä on lainopillinen kirjoituspöytä tutkimus. Lähteinä on käytetty lainsäädännön ja lain esitöiden lisäksi oikeuskirjallisuutta. Työn tavoitteena on selvittää, mitä oikeusvaikutuksia adoptiolla on ja mitä adoptio sekä kotimainen adoptioprosessi edellyttää. Kansainvälistä adoptiota ei työssä käsitellä.

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että adoption tärkein oikeusvaikutus on lapsen siirtäminen biologisilta vanhemmilta uusien vanhempien vastuulle. Nykyinen adoptiolaki rakentuu niin sanotun vahvan adoption periaatteelle, joka tarkoittaa sitä, että adoptiossa lapsen suhde aikaisempiin vanhempiinsa ja näiden sukulaisiin katkeaa ja lapsesta tulee adoptiovanhempiensa suvun täysivaltainen jäsen. Nykyisen adoptiolain mukaan tuomioistuimien voi kuitenkin vahvistaa, että adoptiolapsella on oikeus pitää yhteyttä aikaisempiin vanhempiinsa, joten suhde biologisiin vanhempiin ei välttämättä katkea kokonaan. Johtopäätöksenä voidaan myös todeta, että adoption edellytykset ovat tiukat ja adoptioprosessi vaativa. Tärkein edellytys adoptiolle on se, että se on lapsen edun mukainen.

Kieli
suomi

Sivuja 22

Asiasanat

adoptio, adoptiolaki, adoptiolapsi

THESIS
April 2018
Degree Programme in Business
Economics

Tikkarinne 9
80200 JOENSUU
FINLAND
013 260 6800

Author
Lasse Kukkonen

Title
Requirements and Legal Effects of Adoption

Abstract

The current Adoption Act came into force in July 2012. It replaced the previous Adoption Act from 1985. The main purpose of the act reformation was to improve children's interests in the adoption process. Along with the main purpose, the objective of the act reformation was to bring the national adoption process in equal position with the international adoption process. Therefore, the act reformation included wider permission procedure in national adoption process as well as more specific rules considering adoption counseling. A completely new addition to the Adoption Act was the adopted child's right to keep in touch with his or her biological parents.

The method of the study was legal desktop research. Legislation, regulations, government proposals, and relevant legal literature were used as references. The purpose of the thesis was to find out the requirements and the legal effects of adoption and national adoption process. International adoption was excluded from the thesis.

As conclusion it can be stated that the most important legal effect of adoption is the termination of the legal relationship with the child and his or her biological parents. After adoption, the child becomes a full member of the adoption parents' family. However, according to the current Adoption Act, court can declare that the adopted child has a right to keep in touch with his or her biological parents. Therefore, the child's relationship with the previous parents does not necessarily end completely. In addition, it can be stated that the requirements of adoption are very strict, and the adoption process is demanding. The most important requirement of adoption is the regulation that adoption must be in the best interest of the child.

Language
Finnish

Pages 22

Keywords

adoption, adoption act, adopted child

Sisältö

1	Johdanto	5
2	Adoption taustaa	6
3	Adoptiomuodot ja adoption oikeusvaikutukset	8
3.1	Adoptiomuodot.....	8
3.2	Vanhemmuuden siirtyminen ja elatusvelvollisuus.....	8
3.3	Adoptiolapsen sukunimi ja uskonnollinen asema.....	9
3.4	Lapsen oikeus pitää yhteyttä biologisiin vanhempiinsa.....	10
4	Adoption edellytykset.....	11
4.1	Lapsen etu	11
4.2	Korvausten maksamisen kieltö	12
4.3	Hakijan ikä ja ikäero adoptoitavaan	12
4.4	Yhteisadoptio ja edellytykset aviopuolisille	13
4.5	KKO 2014:19	14
4.6	Suostumukset	14
4.7	Aikuisadoption edellytykset.....	16
5	Adoptioprosessi	17
5.1	Adoptioneuvonta	17
5.2	Adoptiolupa.....	18
5.3	Lapsen sijoittaminen	19
5.4	Adoption vahvistaminen ja purkaminen	19
6	Pohdinta.....	20
	Lähteet.....	22

1 Johdanto

Adoptiolla eli lapseksiottamisella tarkoitetaan lapsen siirtämistä biologisilta vanhemmilta uusien vanhempien vastuulle (Kangas 2013, 71). Nykyinen adoptiolaki rakentuu niin sanotun vahvan adoption periaatteelle, mikä tarkoittaa sitä, että adoptiolapsen suhde aikaisempiin vanhempiinsa ja näiden sukulaisiin katkeaa. Lapsesta tulee adoptiovanhempiansa suvun jäsen ja hän saa sen seurauksena esimerkiksi perimysoikeuden kyseiseen sukuun. Adoptoitu lapsi saakin käytännössä samat oikeudet kuin adoptiovanhempien mahdollinen biologinen lapsi. (Kangas 2013, 83.) Vuonna 2016 Suomessa vahvistettiin 355 adoptiota. Näistä kotimaisia adoptioita oli 282 kappaletta. Kotimaisista adoptioista 183 oli alaikäisten adoptioita ja 99 täysi-ikäisten adoptioita. Vahvistetuista alaikäisten adoptioista 36 kappaletta oli kahden vanhemman yhteisadoptioita ja 147 kappaletta yhden vanhemman adoptioita. (Tilastokeskus 2017.) Yhden vanhemman adoptioiksi lasketaan sekä perheensisäiset adoptiot, että adoptiot, joissa adoptionhakija on naimaton. Kuitenkin suurin osa yhden vanhemman adoptioista on perheensisäisiä adoptioita. (Kangas 2013, 80.) Perheensisäisellä adoptiolla tarkoitetaan tilannetta, jossa aviopuoliso adoptoi puolisonsa lapsen (Kangas 2013, 79).

Nykyinen adoptiolaki (22/2012) tuli voimaan 1.7.2012. Se korvasi vuonna 1985 säädetyin lain lapseksiottamisesta (153/1985). Lakiuudistuksen keskeisenä tavoitteena oli edistää lapsen edun toteutumista adoptioasioissa (HE 47/2011 vp, 21). Tätä tavoitetta on myös lähdetty konkretisoimaan kirjaamalla lapsen etu kaikkea adoptiotoimintaa ohjaavaksi yleisperiaatteeksi, sillä adoptiolain mukaan kaikissa alaikäisen lapsen adoptiota koskevissa päätöksissä ja toimenpiteissä tulee ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu (adoptiolaki 2 §). Tästä hyvänä esimerkkinä toimii se, että alaikäisen lapsen adoptio voidaan vahvistaa myös ilman lapsen vanhemman suostumusta, mikäli adoption vahvistaminen voimakkaasti puoltaa lapsen etua (adoptiolaki 11 §).

Opinnäytetyön aiheena on adoption edellytykset ja oikeusvaikutukset. Työn tavoitteena on selvittää, mitä adoptio ja kotimainen adoptioprosessi edellyttävät

ja mitkä ovat adoption keskeiset oikeusvaikutukset. Kansainvälinen adoptio on jätetty työn ulkopuolelle. Tutkimusmenetelmänä työssä on käytetty lainoppia, joten se rakentuu voimassa olevien oikeuslähteiden varaan (Husa, Mutanen & Pohjolainen 2008, 20). Lähteinä on käytetty lainsäädännön ja lain esitöiden lisäksi oikeuskirjallisuutta. Tärkeimpänä lähteenä työssä on voimassa oleva adoptiolaki (22/2012).

2 Adoption taustaa

Adoptio on tunnettu eri oikeuskulttuureissa jo vuosituhansien ajan. Aiemmin adoption ensisijaisena tarkoituksena ei ollut niinkään edistää lapsen parasta ja varmistaa tämän mahdollisuus hyvään kasvuympäristöön, vaan lähinnä varmistaa suvun nimen jatkaminen silloin, kun aviopuolisot eivät voineet saada yhteistä lasta. Esimerkiksi roomalaisessa oikeudessa toimittiin usein niin, että aviomies adoptoi avioliittonsa ulkopuolella syntyneen lapsen tehdäkseen hänestä laillisen perillisen. Ensimmäisellä maailmansodalla oli suuri vaikutus adoptioideologiaan, sillä sota jätti paljon lapsia orvoiksi. Samalla, kun ratkaistavana oli se, kenelle heidän kasvatus on uskottava, piti ratkaista myös se, kuka saattoi huolehtia lapsen vanhemman jättämästä perintövarallisuudesta. Siitä lähtien adoptiotoiminnassa on vanhempien edun sijaan alettu painottamaan enemmän lapsen etua. (Kangas 2013, 71.)

Ensimmäisen maailmansodan jälkeen myös Suomeen vahvistettiin ensimmäinen laki, joka mahdollisti vieraan lapsen adoptoimisen, kun laki ottolapsista (208/1925) tuli voimaan vuonna 1925. Ennen tätä Suomen adoptiokäytäntö oli hyvin rajoitettua. Esimerkiksi 1800-luvulla adoptiolla tarkoitettiin lapsen ottamista aatelisuvun jäseneksi. Yleensä kyseessä oli miehen oma lapsi, joka oli syntynyt avioliiton ulkopuolella. Anomus adoptiosta tehtiin keisarille, jonka päätöksellä lapsi sai oikeuden aatelisnimeen, vaakunaan ja paikkaan ritarihuoneella. (Kangas 2013, 72.) Lapsen etu otettiin huomioon jo vuoden 1925 laissa, sillä lain mukaan adoptionhakijan ominaisuuksien tulee olla sellaiset, että lapsi saa mahdollisimman hyvän huollon ja kasvatuksen. Lisäksi piti olla edellytyksiä

siihen, että adoptionhakijan ja adoptoitavan välille voidaan muodostaa lapsen ja vanhemman välinen suhde. (Laki ottolapsista 3 §.) Vuoden 1925 laki ottolapsista perustui heikon adoption periaatteelle, sillä adoptio ei täysin katkaissut adoptiolapsen suhdetta tämän biologisiin vanhempiin. Adoptoitu lapsi säilytti esimerkiksi perimisoikeuden biologisiin vanhempiinsa, vaikka hänellä oli oikeus periä myös adoptiovanhempansa. (Kangas 2013, 73.)

Vuoden 1925 laki ottolapsista kumottiin, kun vuonna 1979 tuli voimaan laki lapseksiottamisesta (32/1979). Vuoden 1979 laki lapseksiottamisesta otti jo voimakkaammin kantaa lapsen etuun, sillä adoption tarkoituksiksi laissa kirjattiin lapsen edun edistäminen vahvistamalla adoptiolapsen ja adoptiovanhemman välillä lapsen ja vanhemman suhde (laki lapseksiottamisesta 1 §). Lisäksi adoption vahvistamisen edellytykseksi kirjattiin, että adoption katsotaan olevan lapsen edun mukaista ja on selvitetty, että lapsi saa hyvän hoidon ja kasvatuksen (laki lapseksiottamisesta 2 §). Vuoden 1979 laki perustui vahvan adoption periaatteelle, koska adoptio katkaisi lapsen suhteen biologisiin vanhempiinsa, ja lapsen katsottiin olevan adoptiovanhemiensa lapsi (laki lapseksiottamisesta 12 §). Uusi laki ei vaikuttanut takautuvasti vanhan lain aikana tehtyihin adoptioihin, vaan ne jäivät voimaan alkuperäisessä muodossaan. Aiemmin tehdyn adoption siirtäminen vahvan adoption piiriin oli kuitenkin mahdollista adoptiovanhemman hakemuksesta, mikäli hakemuksessa oli myös adoptiolapsen suostumus. (Kangas 2013, 73.)

Vuoden 1979 laki kumottiin, kun uusi laki lapseksiottamisesta (153/1985) tuli voimaan vain kuusi vuotta myöhemmin. Poikkeuksellisen lainsäädäntötoimen tarkoituksena oli ottaa laissa huomioon lapseksiottamista koskevat kansainvälisen yksityisoikeuden alaa koskevat säännökset (Kangas 2013, 73). Vuoden 1985 laki kumottiin vuonna 2012, kun nykyinen ja tämän opinnäytetyön aiheena oleva adoptiolaki (22/2012) tuli voimaan. Lakiuudistuksen ensisijaisena tavoitteena oli edistää lapsen etua adoptioasioissa (HE 47/2011 vp, 21). Uuteen lakiin kirjattiin periaate, jonka mukaan kaikissa adoptiota koskevissa toimenpiteissä tulee ensisijaisesti ottaa huomioon lapsen etu (adoptiolaki 2 §)

3 Adoptiomuodot ja adoption oikeusvaikutukset

3.1 Adoptiomuodot

Uusperheiden muodostamiseen johtavat avio- ja avoerot sekä uudelleen avioituminen yleistyvät jatkuvasti. Kyseinen ilmiö on johtanut myös perheensisäisten adoptioiden yleistymiseen, sillä uusperhettä muodostaessa toinen vanhemmista tuo mukanaan alaikäiset lapsensa, jotka toinen puoliso voi olla halukas adoptoimaan. (Kangas 2013, 80.) Perheensisäisessä adoptiossa avioliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävä henkilö adoptoi puolisonsa tai parisuhdekumppaninsa lapsen (adoptiolaki 8 §). Perheensisäisen adoption tarkoituksena on yhdistää uusioperhe toisiinsa oikeudellisin sitein. Adoptio selkeyttää uusperheen tilannetta ja siinä katkaistaan lapsen juridinen suhde vanhempaan, joka on huollosta erotettu. (Kangas 2013, 80.)

Täysi-ikäisiä henkilöitä adoptoidaan esimerkiksi niissä tilanteissa, kun adoptoitava on sijoitettu lastensuojelutoimenpiteenä sijaisvanhemmille, mutta adoptiota ei ole voitu tehdä, koska lapsen lakimääräiset huoltajat eivät ole antaneet siihen suostumustaan. Kun adoptoitava on täysi-ikäinen, voidaan adoptio tehdä ilman heidän suostumustaan, mikäli muut edellytykset täyttyvät. Joissain tapauksissa adoptiota myös viivytetään tarkoituksella täysi-ikäisyyteen asti, jotteivat sijaisvanhemmat menettäisi etuuksia, joita maksetaan huostaanotetun lapsen hoitamisesta. (Kangas 2013, 82.)

3.2 Vanhemmuuden siirtyminen ja elatusvelvollisuus

Adoption jälkeen lasta pidetään adoptiovanhempien lapsena (adoptiolaki 18 §). Adoptio katkaisee lapsen suhteen aikaisempiin vanhempiinsa ja näiden sukulaisiin (Kangas 2013, 83). Näin ollen adoptiossa biologiset vanhemmat luopuvat vanhemmuudestaan, kun he antavat lapsensa adoptoitavaksi (Timonen 2013, 53). Poikkeuksen suhteen katkeamiseen muodostaa perheensisäinen adoptio, jossa lapsen suhde katkeaa vain huollosta erotettuun vanhempaan ja

tämän sukuun (adoptiolaki 18 §). Adoption luonteesta johtuen suhde ei kuitenkaan täydellisesti katkaise lapsen suhdetta biologiseen vanhempaan. Luonnollisesti lapsi ei esimerkiksi, adoptiosta huolimatta, voi solmia avioliittoa biologisen vanhempansa kanssa. (Kangas 2013, 83.)

Laissa lapsen elatuksesta (704/1975) säädetään vanhempien elatusvelvollisuudesta. Lapsen vanhemmat ovat elatusvelvollisia siihen asti, että lapsi täyttää 18 vuotta (laki lapsen elatuksesta 3 §). Adoptio vapauttaa aikaisemmat vanhemmat lapsen elatusvelvollisuudesta ja elatusvelvollisuus siirtyy uusille vanhemmille. Aikaisempi vanhempi vapautuu elatusvelvollisuudesta, vaikka hän olisi sopimuksella sitoutunut tai tuomioistuimen päätöksellä velvoitettu maksamaan elatusapua. Elatusapueriä, jotka eräänntyvät adoption vahvistamisen jälkeen, ei tarvitse maksaa. (Adoptiolaki 19 §.) Koska adoption seurauksena lapsesta tulee adoptiovanhemman tai adoptiovanhempien suvun jäsen, niin hänelle tulee perimisoikeus kyseiseen sukuun. Adoptiolapsi onkin elatuksen ja perimyksen suhteen samassa asemassa kuin vanhempien mahdollinen biologinen lapsi. (Kangas 2013, 83.)

3.3 Adoptiolapsen sukunimi ja uskonnollinen asema

Nimilaissa (694/1985) säädetään adoptiolapsen sukunimestä. Kun adoptio vahvistetaan tuomioistuimessa, lapsen sukunimeksi tulee adoptiovanhemman sukunimi tai adoptiovanhempien yhteinen sukunimi. Jos adoptiovanhemmilla on eri sukunimet, adoptiovanhemmat ilmoittavat tuomioistuimelle, kumpi sukunimi lapselle tulee. Poikkeuksena tähän on se, että adoptiovanhemmilla on yhteinen alaikäinen lapsi huollossaan. Tällöin adoptiolapselle tulee sama sukunimi, kuin adoptiovanhempien yhteisellä lapsella. Poikkeustilanteessa lapsi voi myös säilyttää oman vanhan sukunimensä, jos sen katsotaan olevan lapsen edun mukaista. (Nimilaki 3 §.)

Uskonnonvapauslaissa (453/2003) säädetään adoptiolapsen uskonnollisesta asemasta. Lapsen huoltajat päättävät lapsen uskonnollisesta asemasta (uskonnonvapauslaki 3 §). Adoptio itsessään ei muuta lapsen uskonnollista

asemaa, mutta adoptiossa huoltajuus siirtyy adoptiovanhemmille, joten he voivat ilmoittaa lapsen jäseneksi uskonnolliseen yhdyskuntaan (Kangas 2013, 84). Yli 12-vuotias lapsi voidaan kuitenkin ilmoittaa uskonnollisen yhdyskunnan jäseneksi tai erottaa siitä vain, jos lapsi siihen itse suostuu. Kun lapsi on 15-vuotias, hän voi myös itse tehdä päätöksen uskonnolliseen yhdyskuntaan liittymisestä tai siitä eroamisesta. Siihen tarvitaan kuitenkin huoltajien kirjallinen suostumus. (Uskonnonvapauslaki 3 §.)

3.4 Lapsen oikeus pitää yhteyttä biologisiin vanhempiinsa

Nykyisessä adoptiolaisissa on ensimmäistä kertaa otettu huomioon lapsen yhteydenpito aikaisempaan vanhempaansa. Aiemmin adoption vahvistamisen seurauksena lapsen ja tämän biologisten vanhempien välinen yhteydenpito saattoi loppua kokonaan. Yhteydenpidosta kuitenkin tehtiin aiemminkin osapuolten välisiä sopimuksia, jotka eivät kuitenkaan olleet juridisesti sitovia. (Timonen 2013, 20.) Nykyisen adoptiolain mukaan tuomioistuin voi päättää, että lapsella on oikeus tavata tai muuten pitää yhteyttä aikaisempaan vanhempaansa. Yhteydenpito kuitenkin edellyttää, että siitä on aiemman vanhemman ja adoptiovanhemman kesken yhdessä sovittu, ja sen katsotaan olevan lapsen edun mukaista. (Adoptiolaki 58 §.) Yhteydenpito aikaisempiin vanhempiin voi olla lapsen edun mukaista esimerkiksi siinä tilanteessa, että adoptiovanhemmat adoptoivat sijaishuollossa olevan lapsen, joka on sijaishuollon aikana pitänyt yhteyttä biologisiin vanhempiinsa (HE 47/2011 vp, 26). Päätöstä tehdessä pitää ottaa huomioon myös lapsen mielipide, mikäli lapsen ikä ja kehitystaso sen mahdollistavat (adoptiolaki 60 §). Tuomioistuin voi päättää yhteydenpito-oikeudesta adoption vahvistamisen yhteydessä tai adoption vahvistamisen jälkeen (adoptiolaki 58 §). Päätöstä voidaan myös jälkikäteen muuttaa, jos osapuolet ovat muutoksesta sopineet tai se on muuten tarpeellista (adoptiolaki 59 §). Yhteydenpito-oikeuden sisällyttämistä lakiin perustellaan sillä, että se antaa lisää vaihtoehtoja, kun pyritään määrittämään lapsen edun mukaista järjestelyä (Timonen 2013, 20).

Yhteydenpito-oikeuden vahvistaminen edellyttää adoptiovanhempien ja aikaisempien vanhempien välistä sopimusta siksi, että kun osapuolet ovat siitä

yhdessä sopineet, niin he ovat samalla osoittaneet olevansa valmiita myös noudattamaan sovittua järjestelyä. Sopimuksen noudattamatta jättäminen voi aiheuttaa osapuolten välille ristiriitoja, jotka voivat olla lapsen kannalta haitallisia. (HE 47/2011 vp, 25.) Mikäli adoptiovanhemmat laiminlyövät yhteydenpitoa koskevan tuomioistuimen päätöksen noudattamista, se voidaan panna täytäntöön samoin, kuin lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskeva päätös. Ainoa ero täytäntöönpanossa on se, että yhteydenpito-oikeutta koskevaa päätöstä täytäntöön pantaessa lasta ei voi määrätä noudettavaksi. (Adoptiolaki 64 §.) Eroavuus johtuu siitä, että toisin kuin huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevassa päätöksessä, yhteydenpitoa koskevassa päätöksessä ei ole kyse voimassa olevan vanhemmuussuhteen ylläpitämisestä. Siksi niin voimakasta keinoa kuin lapsen noudettavaksi määräämistä ei yhteydenpito-oikeuden täytäntöön panemiseksi voi käyttää. (HE 47/2011 vp, 26.)

4 Adoption edellytykset

4.1 Lapsen etu

Adoptiossa lapsen etu menee kaiken edelle. Lapsen etu on yleisperiaate YK:n yleissopimuksessa lasten oikeuksista. Sopimuksen artikla 21 koskee adoptiota, ja siinä mainitaan, että kaikkien sopimukseen kuuluvien valtioiden tulee taata, että adoptiossa otetaan aina ensisijaisesti huomioon lapsen etu. (Timonen 2013, 14.)

Suomessa kaikissa adoptiota koskevissa päätöksissä ja toimenpiteissä on otettava huomioon lapsen etu (adoptiolaki 2 §). Myös adoption tarkoituksena on edistää lapsen etua vahvistamalla osapuolten välille lapsen ja vanhemman suhde (adoptiolaki 1 §). Lapsen etu onkin kaikessa adoptiotoiminnassa johtava yleisperiaate (Timonen 2013, 14).

4.2 Korvausten maksamisen kieltö

Adoption vahvistaminen edellyttää, ettei adoptiosta ole maksettu tai luvattu maksaa korvausta. Vahvistamista ei voida tehdä myöskään, jos joku muu kuin adoptionhakija on maksanut tai sitoutunut maksamaan korvausta lapsen elatusta varten. (Adoptiolaki 5 §.) Korvauskieltö on kirjattu lakiin, koska etenkin kansainvälisten adoptioiden suhteen kannetaan huolta ihmiskaupasta. Korvauskieltö koskee tietenkin myös kotimaisia adoptioita. Kieltö koskee biologisen vanhemman ja adoptiovanhemman välisiä korvauksia kumpaan suuntaan tahansa, sekä varoja tai omaisuutta, jotka siirretään lapsen nimiin. (Kangas 2013, 87.)

Ainoan poikkeuksen kieltöön muodostavat korvaukset, joita adoptionhakija maksaa adoptiolapsen elatusta varten adoptioprosessin aikana. Poikkeusta pidetään aiheellisena siitä syystä, että adoptiossa elatusvelvollisuus siirtyy adoptiovanhemmille. (Kangas 2013, 87.)

4.3 Hakijan ikä ja ikäero adoptoitavaan

Ikärajoitusten ensisijainen tavoite on edistää lapsen etua. On ensisijaisen tärkeää, että adoptiovanhempi pystyy huolehtimaan, kasvattamaan ja elättämään lasta täysi-ikäisyyteen asti ja olemaan tämän tukena myös varhaisessa aikuisiässä. Adoptoitu lapsi on jo kerran joutunut kokemaan vanhempiensa menetyksen, ja sen uudelleen tapahtumisen mahdollisuus pitää pyrkiä minimoimaan. Siksi adoptiolakiin on kirjattu yläikäraja adoptionhakijalle. (HE 47/2011 vp, 22.) Adoptiovanhempi ei saa olla liian vanha, mutta adoptiovanhemmalta edellytetään myös iän mukanaan tuomaa kypsyyttä ja siksi adoptiolakiin on kirjattu myös alikäraja adoptionhakijalle (Kangas 2013, 85).

Adoptionhakijan pitää olla vähintään 25-vuotias. Jos adoptoitava on alaikäinen, hakija saa olla enintään 50-vuotias. Alikärajasta voidaan poiketa, jos hakija on täysi-ikäinen, ja adoptoitava on hänen aviopuolisonsa lapsi tai hakijan oma lapsi, joka on aiemmin annettu adoptoitavaksi. Ikärajasta voidaan poiketa myös, jos

hakijan ja adoptoitavan välinen suhde on verrattavissa vakiintuneeseen lapsen ja vanhemman suhteeseen, tai adoption katsotaan muuten olevan lapsen edun suhteen perusteltua. (Adoptiolaki 2:6 §.)

Vaikka adoption hakija olisi yli 50-vuotias, voidaan adoptio vahvistaa, jos hakija ei ollut täyttänyt 50 vuotta silloin, kun lapsi on sijoitettu hänen luokseen adoptiotarkoituksessa (adoptiolaki 6 §). Poikkeuksen tarkoituksena on se, että adoptioprosessin venyminen ei olisi haitallista hakijan kannalta (Kangas 2013, 85).

Jos adoptoitava on alaikäinen, tulee hakijan ja adoptiolapsen välinen ikäero olla vähintään 18 vuotta ja enintään 45 vuotta. Myös ikäerorajoituksista voidaan kuitenkin poiketa. Rajoituksista poikkeamisen edellytykset ovat samat, kuin adoptionhakijan alaikärajasta poiketessa. (Adoptiolaki 7 §.)

4.4 Yhteisadoptio ja edellytykset aviopuolisoille

Ainoastaan aviopuolisot voivat adoptoida lapsen yhdessä (adoptiolaki 9 §). Rajoituksen tarkoituksena on edistää lapsen etua. Adoption tavoitteena on luoda lapselle mahdollisimman vakaat ja turvalliset elinolot. Siksi on tarpeen varmentua siitä, että adoptiovanhempien parisuhde on vakaalla pohjalla. Vaikka avioliitto ei takaa parisuhteen kestävyyttä, on se vahva osoitus siitä, että puolisoitten tahtotila on elää pysyvässä parisuhteessa. Lapsen etua edistää välillisesti myös avioliittoon liittyvät oikeusvaikutukset. Ne antavat lapselle perusturvallisuutta ja pysyvyyttä esimerkiksi adoptiovanhempien erotessa tai toisen vanhemman kuollessa. (HE 47/2011 vp, 23.)

Avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa elävien ihmisten yhteisadoptiota ei ole ollut tarpeellista sallia, sillä adoptionhakijoita on suhteessa enemmän kuin adoptiovanhempia tarvitsevia lapsia (HE 47/2011 vp, 23). Avoliitossa tai rekisteröidyssä parisuhteessa oleva henkilö voi kuitenkin adoptoida alaikäisen lapsen yksin, mutta siihen tarvitaan myös parisuhteen toisen osapuolen lupa (adoptiolaki 13 §).

Aviopuolisot voivat adoptoida avioliiton aikana lapsen vain yhdessä. Tähän on kuitenkin kaksi poikkeusta. Aviopuoliso voi adoptoida lapsen yksin, jos adoptoitava on toisen aviopuolison lapsi, tai hakijan oma lapsi, joka on aiemmin annettu adoptoitavaksi. Yksin voi adoptoida myös, jos toinen aviopuoliso ei voi ilmaista tahtoaan esimerkiksi sairauden tai vamman vuoksi, tai jos toisen aviopuolison olinpaikka ei ole tiedossa. (Adoptiolaki 8 §.)

4.5 KKO 2014:19

Käräjäoikeus oli vahvistanut vuonna 2013 täysi-ikäisen henkilön ja hänen kasvatti-isänsä välisen adoption. Tarkoituksena oli vahvistaa sellainen adoptio, jossa adoptoitavan henkilön vanhempina olisivat hänen äitinsä ja kasvatti-isänsä. Äidin ja kasvatti-isän avioliitto oli kuitenkin päättynyt avioeroon vuonna 2009, joten käräjäoikeuden tarkoittama adoptio ei ollut adoptiolain mukainen. Korkein oikeus katsoi käräjäoikeuden päätöksen perustuneen ilmeisesti väärään lain soveltamiseen ja päätös purettiin.

Korkein oikeus perusteli päätöksensä sillä, että adoptiolain 8 §:n 2 momentin mukaan aviopuoliso voi yksin adoptoida aviopuolisonsa lapsen ja lain 18 §:n 2 momentin mukaan, jos aviopuoliso yksin adoptoi aviopuolisonsa lapsen, lasta pidetään aviopuolisoiden yhteisenä lapsena. Jos adoptionhakija ei ole lapsen vanhemman kanssa avioliitossa, adoption oikeusvaikutuksiin sovelletaan adoptiolain 18 §:n 1 momenttia, jonka mukaan lasta pidetään adoptiovanhempien eikä aikaisempien vanhempien lapsena. Koska kasvatti-isä ei ollut enää avioliitossa äidin kanssa, niin hänestä yksin on tullut adoptoitavan vanhempi. Tällaista adoptiota ei ollut tarkoitus vahvistaa.

4.6 Suostumukset

Yli 12-vuotiaan lapsen adoptiota ei saa vahvistaa, ellei lapsi ole antanut siihen suostumustaan. Suostumusta ei kuitenkaan tarvita, jos lapsi ei voi ilmaista

tahtiaan sairaudesta tai vammasta johtuen. Myös alle 12-vuotiaan lapsen adoption vahvistamiseksi tarvitaan suostumus, jos lapsi on niin kehittynyt, että hänen tahtonsa voidaan ottaa huomioon. (Adoptiolaki 10 §.)

Adoption vahvistamiseksi tarvitaan myös lapsen vanhempien lupa, jos adoptoitava on alaikäinen. Adoptio voidaan kuitenkin erittäin poikkeuksellisissa tilanteissa vahvistaa myös, vaikka vanhempi ei suostu antamaan lupaa tai on peruuttanut antamansa luvan. Vahvistaminen voidaan tehdä myös, jos vanhempi ei sairauden tai vamman vuoksi pysty ilmaisemaan tahtiaan tai hänen olinpaikkansa ei ole tiedossa. Molemmissa tilanteissa adoption vahvistamisen tulee kuitenkin olla voimakkaasti lapsen edun mukaista. (Adoptiolaki 11 §.)

Jos vanhempien suostumusta ei saada esimerkiksi sen takia, että molemmat vanhemmat ovat kuolleet tai eivät sairauden tai vamman vuoksi pysty tahtiaan ilmaisemaan, niin adoption vahvistamiseksi tarvitaan lupa lapsen huoltajalta tai lailliselta edustajalta. Jos lupaa ei saada sairauden tai vamman vuoksi taikka kyseisen henkilön olinpaikka ei ole tiedossa, voidaan adoptio vahvistaa. Vahvistaminen voidaan tehdä myös, jos sille on painavia syitä lapsen edun kannalta. (Adoptiolaki 13 §.)

Vanhempien suostumuksen saamiseen liittyy myös adoption suhde vanhemmuuden vahvistamiseen. Adoptiota ei saa vahvistaa poikkeustapauksia lukuun ottamatta, jos vanhemmuutta ei ole vahvistettu, mutta on syytä olettaa, että se vahvistetaan myöhemmin tai jos vanhemmuuden vahvistamista koskeva asia on jo vireillä tuomioistuimessa. Poikkeuksen tähän muodostaa se, että adoptio voidaan vahvistaa, jos lapsen etu voimakkaasti puoltaa adoptiota. (Adoptiolaki 12 §.) Edellytyksen tarkoituksena on parantaa biologisen isän asemaa adoptioprosessissa (HE 47/2011 vp, 23). Ennen adoptiota pitäisi pyrkiä selvittämään, kuka on lapsen biologinen isä ja vahvistaa hänen isyytensä. Näin varmistetaan, että myös isän mahdollisuudet ja halu huolehtia lapsesta tulevat selvitettyksi ennen adoptiota. (HE 47/2011 vp, 24.)

Suostumukset annetaan kirjallisesti ja niiden pitää olla päivätty ja allekirjoitettu (adoptiolaki 16 §). Adoptiolaisissa on määritelty myös harkinta-aika suostumuksille,

sillä vanhemman suostumus voidaan hyväksyä vasta, kun hänellä on ollut riittävästi aikaa perusteellisesti harkita asiaa, ei kuitenkaan aiemmin kuin kahdeksan viikkoa lapsen syntymän jälkeen. Äidin suostumus voidaan kuitenkin hyväksyä jo aiemmin, mikäli adoptionhakija elää äidin kanssa rekisteröidyssä parisuhteessa ja lapsi on syntynyt parisuhteen aikana annetun hedelmöityshoidon tuloksena. (Adoptiolaki 15 §.) Harkinta-ajan tarkoituksena on myös vahvistaa biologisen isän asemaa adoptioprosessissa. Mikäli isän henkilöllisyys saadaan selville ennen adoptiota, tulisi myös hänen kohdallaan käyttää samaa kahdeksan viikon harkinta-aikaa. (HE 47/2011 vp, 24.) Annetut suostumukset voidaan myös peruuttaa ennen adoption vahvistamista (adoptiolaki 17 §).

4.7 Aikuisadoption edellytykset

Aikuisadoption on yllättävän yleinen ja hyvin erilainen tilanne verrattuna alaikäisen lapsen adoptioon, ja se on otettu huomioon myös lainsäädännössä. Täysi-ikäinen adoptoitava pystyy yleensä itse valvomaan omaa etuaan ja sen takia esimerkiksi adoptioneuvonta ei ole välttämätöntä aikuisadoptiossa. (Kangas 2013, 82.) Adoptioneuvonnan sijaan adoption vahvistamiseksi tarvitaan vapaamuotoinen adoptionhakijan hakemus, jossa on mukana adoptoitavan suostumus (Oikeushallinto 2017).

Täysi-ikäisen henkilön adoption voidaan vahvistaa, jos adoptionhakija on hoitanut ja kasvattanut adoptoitavaa tämän ollessa alaikäinen. Adoption voidaan vahvistaa myös, jos adoptoitavan ja adoptionhakijan välinen suhde on verrattavissa vakiintuneeseen lapsen ja vanhemman väliseen suhteeseen. (Adoptiolaki 4 §.) Täysi-ikäisen henkilön adoption vahvistamisen edellytykset ovat tiukat, koska adoptiota voidaan yrittää käyttää sille asetettujen tavoitteiden vastaisesti. Adoption tarkoituksena voi olla esimerkiksi perintöveron minimointi sen sijaan, että adoptiolla pyrittäisiin vahvistamaan lapsen ja vanhemman välinen suhde. (Kangas 2013, 81.)

5 Adoptioprosessi

5.1 Adoptioneuvonta

Adoptioprosessin ensimmäinen vaihe on adoptioneuvonta, joka koskee kaikkia adoption osapuolia. Adoptioneuvonta on maksutonta. (Pelastakaa lapset ry 2017.) Adoptioneuvontaa on pyydetävä, jos aikoo antaa lapsen adoptoitavaksi tai aikoo itse adoptoida alaikäisen lapsen. Adoptioneuvontaa pyydetään kotikunnan sosiaalihuollon toimielimeltä tai adoptiotoimistolta, joka on saanut Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontaviraston luvan. (Adoptiolaki 21 §.) Adoptioneuvonnan tarkoituksena on edistää lapsen etua. Adoptioneuvonta pyrkii auttamaan sekä lasta, lapsen vanhempia, että adoptiovanhempia adoptioon liittyvissä asioissa. Neuvontaan kuuluu tarvittaessa myös osapuolten avustaminen adoption vahvistamisen jälkeen. (HE 47/2011 vp, 6.) Koska adoptioneuvonnan tarkoituksena on edistää lapsen etua, se ei ole välttämätöntä aikuisadoptiossa (Kangas 2013, 91).

Adoptioneuvonnan tehtävinä on valvoa lapsen etua ja tarjota neuvoja ja tukea lapselle, lapsen vanhemmille, adoptiovanhemmille, sekä muille henkilöille, joiden suostumus adoptioon tarvitaan. Neuvonnassa pitää erityisesti antaa adoption osapuolille tietoa adoption tarkoituksesta, edellytyksistä ja oikeusvaikutuksista. Lapsen vanhemmille tulee neuvonnassa antaa tietoa sosiaalipalveluista ja taloudellisista tuista, jotka ovat heidän ja lapsen käytettävissä. Näin varmistetaan se, että vanhemmat voivat tehdä perustellun ja harkitun ratkaisun lapsen antamisesta adoptoitavaksi. Adoption hakijoita neuvonta auttaa arvioimaan heidän omia valmiuksiaan adoptiovanhemmiksi ja valmistautumaan mahdolliseen adoptiovanhemmuuteen. Adoptioneuvonnassa myös selvitetään, ovatko adoption edellytykset olemassa. (Adoptiolaki 24 §.) Edellytysten selvittämiseksi tarvitaan useita neuvotteluja sekä tietojen hankkimista (Kangas 2013, 90).

Jos neuvonnassa käy ilmi, että edellytyksiä adoptioon ei ole, niin adoptioneuvonnan antaminen adoptionhakijalle voidaan keskeyttää (adoptiolaki

29 §). Neuvonnassa myös lapsen mielipide adoptioon pitää selvittää. Neuvonnan antajan tulee henkilökohtaisesti keskustella lapsen kanssa, mikäli tämän ikä ja kehitystaso sen mahdollistavat ja annettava myös lapselle tiedot adoption tarkoituksesta, edellytyksistä ja oikeusvaikutuksista. Selvitettävä on, miten lapsi suhtautuu adoptioon ja yhteydenpitoon aikaisempien vanhempiansa kanssa. (Adoptiolaki 26 §.)

Adoptioneuvonnan antaja kirjoittaa todistuksen adoptioneuvonnan saamisesta. Selvityksestä käy ilmi kaikki tarpeelliset tiedot asianosallisista ja heidän olosuhteistaan. Selvityksen saaminen on edellytys adoptioluvan saamiseksi. (Adoptiolaki 30 §.)

5.2 Adoptiolupa

Adoptioneuvonnan jälkeen adoptionhakijat voivat hakea adoptiolupaa (Pelastakaa lapset ry 2017). Luvan myöntää adoptiolautakunta (adoptiolaki 44 §). Adoptioneuvontaa antava taho opastaa tarvittaessa adoptioluvan hakemisessa (adoptiolaki 24 §). Lupa voidaan myöntää, jos adoption edellytykset täyttyvät ja luvan hakijalle on annettu adoptioneuvontaa (adoptiolaki 40 §). Adoptiolautakunta antaa hakijalle todistuksen adoptioluvasta (adoptiolaki 46 §). Luvasta tulee käydä ilmi se, että adoptionhakija on todettu sopivaksi adoptiovanhemmaksi ja se, että hakijalle on annettu adoptioneuvontaa (adoptioasetus 18 §).

Adoptiolupa on määräaikainen ja voimassa korkeintaan kaksi vuotta. Voimassaoloaikaa voidaan kuitenkin hakemuksesta pidentää, jos adoptiolautakunta on saanut asiasta lausunnon adoptioneuvonnan antajalta. Jos lapsi on luvan voimassaoloaikana sijoitettu adoptionhakijan luo, niin lupa on voimassa adoption vahvistamiseen saakka. Lupa kuitenkin peruuntuu, jos lapsen sijoittaminen epäonnistuu. (Adoptiolaki 47 §.) Lupa voidaan peruuttaa, jos adoptionhakijan olosuhteet ovat muuttuneet niin, ettei adoption toteuttaminen olisi enää lapsen edun mukaista (adoptiolaki 48 §). Adoptionhakijalla on myös ilmoitusvelvollisuus. Jos hänen olosuhteensa muuttuvat olennaisesti, niin hänen

on siitä viipymättä ilmoitettava adoptiolautakunnalle. (Adoptiolaki 49 §.) Olennaisina olosuhteen muutoksina pidetään esimerkiksi avioeroa, raskautta, työttömäksi jäämistä, vakavaa sairautta tai rikostuomiota (Valvira 2017).

5.3 Lapsen sijoittaminen

Jos adoptionhakijalla ei ole adoptiolupaa, hänen luokseen ei saada sijoittaa lasta adoptiotarkoituksessa, eikä hän saa ottaa lasta luokseen adoptiotarkoituksessa. Lupaa ei kuitenkaan tarvita, jos kyseessä on ns. perheensisäinen adoptio, eli aviopuoliso adoptoi puolisonsa lapsen, tai jos lapsi on tullut hakijan luo muussa kuin adoptiotarkoituksessa, ja ollut hakijan hoidettavana vakituisesti. (Adoptiolaki 39 §.)

Lapsi sijoitetaan sen hakijan luo, jolla on parhaat edellytykset huolehtia siitä, että lapsi saa mahdollisimman hyvän hoidon ja kasvatuksen. Sijoittamisessa otetaan huomioon myös lapsen biologisten vanhempien toivomukset, elleivät ne ole lapsen edun vastaisia. Lapsi sijoitetaan ensisijaisesti perheeseen, jossa on kaksi adoptiovanhempaa, ellei lapsen etu selkeästi puolla yhden vanhemman perheeseen sijoittamista. Sisarukset sijoitetaan lähtökohtaisesti aina samaan perheeseen, ellei se ole lapsen edun vastaista. (Adoptiolaki 27 §.)

Jos adoptioneuvonnan antaja havaitsee ennen adoption vahvistamista, että sijoitus ei ole lapsen edun mukaista, on lapselle pyrittävä järjestämään uusi sijoitus. Jos uudelleen sijoittaminen ei onnistu, pitää ryhtyä muihin toimenpiteisiin, jotta lapselle saadaan järjestettyä sellainen hoito, mikä on lapsen edun mukaista. Tässäkin tilanteessa on otettava huomioon lapsen mielipide, mikäli hänen ikänsä ja kehitystasonsa sen mahdollistaa. (Adoptiolaki 28 §.)

5.4 Adoption vahvistaminen ja purkaminen

Adoption vahvistamista koskeva asia tulee vireille adoptionhakijan käräjäoikeuteen tekemällä kirjallisella hakemuksella. Tuomioistuimen päätös

vahvistaa adoption. (Adoptiolaki 51 §.) Hakemuksessa on oltava selvitys siitä, että adoption edellytykset täyttyvät (adoptiolaki 52 §.) Adoptioneuvonnan antaja huolehtii siitä, että adoptionhakija hakee adoption vahvistamista viivytyksettä. Neuvonnan antaja myös tarvittaessa auttaa hakemuksen tekemisessä. (Adoptiolaki 24 §.) Myös tuomioistuimen on ennen adoption vahvistamista omasta aloitteestaan määrättävä hankittavaksi kaikki tiedot, jotka ovat tarpeen asian ratkaisemiseksi. Tuomioistuimen tulee myös tarvittaessa kuulla kaikkia osapuolia, jotka voivat antaa tietoa adoption vahvistamiseksi. (Adoptiolaki 53 §.) Tämä periaate on omaksuttu lakiin lapsen edun varmistamiseksi (Kangas 2013, 92.)

Kun adoptio on vahvistettu, lasta pidetään adoptiovanhempien lapsena (adoptiolaki 18 §.) Adoption vahvistamisen jälkeen adoptiolapsi on adoptiovanhempaan nähden biologisen lapsen asemassa. Adoptiosuhde on periaatteessa purkamaton. Ennen nykyistä adoptiolakia poikkeuksia oli kaksi. Aiemmin adoptiosuhde oli mahdollista purkaa, jos adoptiolapsi ja adoptiovanhempi solmivat keskenään avioliiton. Tämä oli kuitenkin mahdollista vain tuomioistuimen niin salliessa, ja se sallittiin vain erittäin painavista syistä. Nykyisin adoptiosuhteen purkaa vain uusi adoptio. (Kangas 2013, 83.) Adoption jälkeen adoption osapuolilla on mahdollisuus hakeutua adoption jälkipalveluun. Osapuolet voivat haluta tietoja esimerkiksi toisistaan tai adoptioon johtaneista syistä. (Tiitinen 2017.)

6 Pohdinta

Adoptiolla on yksi selkeä oikeusvaikutus eli vanhemmuuden ja samalla elatusvelvollisuuden siirtyminen biologisilta vanhemmilta uusille vanhemmille. Adoptiossa lapsen laillinen suhde biologisiin vanhempiin katkaistaan ja lapsesta tulee adoptiovanhemiensa suvun täysivaltainen jäsen, mikä tuo mukanaan esimerkiksi perimysoikeuden. Nykyisen adoptiolain myötä suhde biologisiin vanhempiin ei kuitenkaan välttämättä kokonaan katkea, sillä tuomioistuin voi vahvistaa lapsen oikeuden pitää yhteyttä aiempiin vanhempiinsa. Tällä

säädöksellä saadaan lisävaihtoehtoja adoptioon, jolloin jokaisessa adoptiossa lapsen etu saadaan otettua parhaalla mahdollisella tavalla huomioon. Vanhemmuuden siirtyminen tuo mukanaan muita vaikutuksia, kuten mahdollisia muutoksia lapsen sukunimeen ja uskonnolliseen asemaan.

Adoption edellytykset ovat erittäin tiukat varsinkin niin sanotussa vierasadoptiossa. Tärkeimpänä edellytyksenä nykyisessä adoptiolaisissa korostuu lapsen etu, joka menee kaikkien muiden edellytysten edelle. Yleensä adoptioon tarvitaan esimerkiksi molempien vanhempien suostumus, mutta jos lapsen etu sitä voimakkaasti puoltaa, voidaan adoptio vahvistaa myös ilman vanhemman suostumusta. Vanhemman huollosta erottaminen ilman tämän suostumusta kuulostaa erittäin radikaalilta toimenpiteeltä, mutta tarkoituksena on turvata lapselle pysyvä perhe ja tasapainoinen kehitys ja hyvinvointi, joten mahdollisuus vahvistaa adoptio ilman vanhemman suostumusta on tarpeen. Kepein perustein tällaista päätöstä ei kuitenkaan tehdä. Adoption edellytykset ovat mielestäni nyky-yhteiskuntaan sopivat ja nimenomaan lapsen edun painottaminen on mielestäni oikea ratkaisu. Adoption tarkoituksena ei ole tarjota aikuiselle mahdollisuutta saada lapsi, vaan tarjota lapselle mahdollisuus saada perhe.

Aiheenvalinta sujui työn ohjaajan avustuksella kohtuullisen helposti. Sosiaali oikeus kiinnosti minua opiskeluaikana läpikäytyistä aihealueista eniten. Pienen tutkistelun jälkeen työn aiheeksi valikoitui adoption oikeusvaikutukset, jota myöhemmin laajensin lopulliseen muotoonsa. Itse työn tekeminen oli haastava prosessi. Erityisen haasteellisen siitä teki työ- ja urheilukiireet, joiden keskellä aikaa opinnäytetyön tekemiselle ei meinannut löytyä.

Lähteet

Adoptiolaki 22/2012.

Hallituksen esitys eduskunnalle adoptiota koskevan lainsäädännön uudistamiseksi sekä lasten adoptiota koskevan eurooppalaisen yleissopimuksen hyväksymiseksi ja laiksi sen lainsäädännön alaan kuuluvien määräysten voimaansaattamisesta. HE 47/2011 vp. Hakupäivä 5.9.2017. <https://www.edilex.fi/he/fi20110047.pdf>.

Husa, J., Mutanen, A. & Pohjolainen, T. 2008. Kirjoitetaan juridiikkaa. Helsinki: Talentum.

Kangas, U. 2013. Perhe- ja jäämistöoikeuden perusteet. Helsinki: Talentum.

KKO 2014:19

Laki lapseksiottamisesta 153/1985.

Laki lapseksiottamisesta 32/1979.

Laki lapsen elatuksesta 5.9.1975/704.

Laki lapsen huoltoa ja tapaamisoikeutta koskevan päätöksen täytäntöönpanosta 619/1996.

Laki ottolapsista 208/1925.

Nimilaki 9.8.1985/694.

Oikeusministeriö. 2017. Adoptioasiat. <https://oikeus.fi/tuomioistuimet/karajaoikeudet/fi/index/hakemusasiat/perheasiat/adoptioasiat.html>. 21.9.2017.

Pelastakaa Lapset. 2017. Adoptioneuvonta. <https://www.pelastakaalapset.fi/tyomme-kotimaassa/adoptiot/adoptioneuvonta/>. 13.9.2017.

Tiitinen, A. 2017. Adoptio. Terveyskirjasto. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=dlk01117. 9.12.2017.

Tilastokeskus. 2017. Adoptioiden määrä väheni vuonna 2016. http://www.stat.fi/til/adopt/2016/adopt_2016_2017-06-21_tie_001_fi.html. 7.9.2017.

Timonen, P. 2013. Adoptio – lapsen etu? Helsinki: Lastensuojelun Keskusliitto.

Uskonnonvapauslaki 6.6.2003/453.

Valtioneuvoston asetus adoptiosta 202/2012.

Valvira. 2017. Adoptioprosessi. Valvira. <http://www.valvira.fi/sosiaalihuolto/adoptio/adoptioprosessi>. 7.9.2017.